

Ochranný plán

Slovenská ekonomika zažívala vďaka reformám dvoch vlád Mikuláša Dzurindu v rokoch 2005 až 2008 vysoký, v priemere až 8%, rast ekonomiky. Slovensko má všetky predpoklady na to, aby krízu, ktorá zasiahla svet na jeseň 2008, využilo vo svoj prospech a vyšlo z nej posilnené. To si však vyžaduje správnu hospodársku, daňovú a sociálnu politiku, ktorá bude sledovať 3 ciele:

1. Nové systémové impulzy pre ekonomiku – podpora zachovávaní a vytvárania nových pracovných príležitostí

Dopady finančnej krízy môžu do veľkej miery eliminovať doterajšie konkurenčné výhody slovenskej ekonomiky, ktoré na Slovensko prilákali zahraničné investície, rozbehli nové domáce investície a znamenali pomerne dlhé obdobie vysokých ekonomických rastov, ale aj znižovania nezamestnanosti a zvyšovania životnej úrovne obyvateľstva.

Doterajšie konkurenčné výhody Slovenska môžu eliminovať nielen priame dopady finančnej krízy na Slovensko, ale aj úsilie mnohých štátov EÚ (aj mimo EÚ) prijímať stimulačné opatrenia pre ich ekonomiky napríklad v daňovej či odvodovej oblasti, v celej sfére podnikateľského prostredia.

Ak Slovensko nepodnikne razantné a rýchle systémové kroky, aké urobilo najmä po roku 2002, môže v krátkom čase stratiť atraktivnosť pre existujúce investície, ktoré si budú hľadať miesto inde, alebo nezvládnu nápor finančnej krízy, ako aj pre prípadné nové investície, ktoré budú hľadať vhodné miesto v budúcnosti.

Naopak, sme presvedčení, že ak Slovensko prijme silné a presvedčivé impulzy pre ekonomiku a podnikanie, ak opäť zlacní náklady na podnikanie, môže sa Slovensko vyhnúť prepúšťaniu, kráteniu miezd a Slovensko môže využiť svoju stále relatívne dobrú pozíciu a ekonomicko-investičnú povest', dokonca ju znásobiť v čase, v ktorom sa mnohé štáty zmietajú v akútnych problémoch.

Len nové silné impulzy pre ekonomiku môžu opäť zrýchliť hospodársky rast, aby nezanikli existujúce a začali sa opäť rýchle vytvárať nové pracovné miesta, a aby sa obnovil aj rýchlejší rast životnej úrovne.

2. Razantné impulzy pre domáci dopyt – podpora rodiny a strednej vrstvy

Keďže významná časť slovenského hospodárstva je orientovaná na export, jeho citlivosť na problémy v zahraničí je významná. V období zníženého zahraničného dopytu, ktoré je v súčasnosti možné predpokladať na celý rok 2009 a čiastočne aj na rok 2010, je potrebné zvýšiť domáci dopyt.

Finančná a hospodárska situácia Slovenska dnes umožňuje vláde odbremeniť občanov, daňových poplatníkov, respektíve prijať účinné daňové, sociálne opatrenia a iné, ktoré môžu citelne pomôcť všetkým pracujúcim občanom so strednými a nižšími príjmami, ale aj rodinám s nezaopatrenými deťmi a mladým rodinám zvlášť.

Impulzy pre podporu strednej vrstvy, ľudí ktorí pracujú a platia dane, budú mať priaznivý stimulačný efekt pre ekonomiku tým, že zvýšia kúpyschopnosť širokej vrstvy ľudí so strednými aj nižšími príjmami. Treba tiež skonštatovať, že práve tento strategický cieľ – teda podpora strednej vrstvy a domáceho dopytu – sledujú mnohé krízové balíčky aj v iných európskych krajinách, ako aj zamýšľané kroky novej americkej administratívy.

3. Rozumné verejné investície – lepšie čerpanie fondov EÚ

Výstavba diaľnic prostredníctvom PPP v takom rozsahu, ako ju pripravuje vláda, je predražená, pomalá a čoraz viac sa ukazuje aj ako nerealistická v rozmeroch, ako ich súčasná vláda plánuje. Výsledkom nebude len nedostavaná diaľnica do Košíc do roku 2010, ale priame škody pre hospodárstvo. Už v tomto roku sa predpokladá zníženie dopytu po stavebných prácach v súkromnom sektore. Nie je preto možné čakať s verejnými investíciami do roku 2010, kedy sa reálne môže rozbehnúť PPP, či ešte neskôr, kedy sa rozbehne napríklad výstavba elektrárne v Mochovciach. Ak majú verejné investície nahradiť znížené stavebné investície v súkromnom sektore, musia sa realizovať čo najskôr. Preto navrhujeme okamžite zvýšiť financovanie výstavby diaľnic priamo zo štátneho rozpočtu a predovšetkým zvýšiť objem EÚ fondov určených na výstavbu diaľnic.

+ + +

Opatrenia, ktoré sa navrhujú v tomto „Ochrannom pláne“ majú povahu krátkodobých (niektoré tiež dočasných), iné sú stredo- a dlhodobé, avšak pre konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky podstatné a zásadné. Ide najmä o skvalitňovanie vzdelávania, budovanie poznatkovej spoločnosti, zefektívňovanie súdneho systému, zlepšovanie podnikateľského prostredia, skvalitňovanie infraštruktúry, zefektívňovanie verejnej správy a podobne.

Všetky navrhované opatrenia však majú spoločné to, že musia byť

- **razantné:** pretože zníženie zahraničného dopytu je a bude razantné
- **rýchle:** aby čo najskôr nahradili zahraničný dopyt, ktorý výrazne klesá už od novembra 2008
- **presvedčivé:** aby nadviazali na schopnosť Slovenska ponúknuť atraktívne ekonomické prostredie pre investície a podnikanie

Slovenská ekonomika už zažila, ako účinkuje správne pripravený impulz. V rokoch 2003 a 2004 sme ukázali, že dokážeme ozdraviť a naštartovať ekonomiku. Svoje návrhy ponúkame aj teraz, hoci z opozičného postavenia.

Zároveň konštatujeme, že Vláda SR síce rokovala o finančnej kríze na mimoriadnom rokovaní už 20.9.2009, opatreniam na podporu ekonomiky, na zachovanie pracovných miest, sa vtedy vôbec nevenovala. Prvý balík opatrení vláda schválila až 6. 11. 2008, jeho rozšírenú verziu 17. 12. 2008. Okrem mnohých formálnych opatrení, viacerých stretnutí a tlačových konferencií však vláda doteraz, štyri mesiace od svojho prvého mimoriadneho rokovania o finančnej kríze, nezrealizovala prakticky nijaké konkrétne kroky na ochranu pracovných miest a životnej úrovne. A to napriek tomu, že na Slovensku sú krízou ohrozené práve najrizikovejšie regióny, ako je Spiš, či Gemer a Šariš.

Sme presvedčení, že je ešte stále čas na skutočne silné a presvedčivé impulzy pre slovenskú ekonomiku. Sme presvedčení, že ide o takú vážnu výzvu, že sa do jej riešenia musí

zapojiť aj Národná rada SR, a prostredníctvom nej každý užitočný návrh bez ohľadu na stranícku príslušnosť.

Návrhy

A. Viac peňazí a pracovných príležitostí pre ľudí

Navrhujeme znížiť dane, aby mali ľudia v peňaženkách viac peňazí a aby mohli viac nakupovať a tak podporovať ekonomický rast. Správnosť tejto cesty sa jasne ukázala po úspešnej daňovej reforme v roku 2004. Teraz nastal opäť čas, kedy slovenská ekonomika potrebuje podobný impulz ako v roku 2004.

1. Zníženie rovnej dane z 19 na 16 percent.
2. Zvýšenie odpočítateľnej položky u každého daňovníka na úroveň 6-násobku priemernej mzdy. Pre roky 2009 a 2010 nastaviť odpočítateľnú položku na predpokladanú priemernú mzdu roku 2010.
3. Zvýšenie materskej dávky na 100% čistej mzdy matky na dobu 1 roka.
4. Skrátenie lehoty na vrátenie nadmerného odpočtu DPH podnikateľským subjektom zo 60 dní na 30 dní.
5. Zvýšiť platy učiteľom, sestričkám a lekárom od 1. marca o valorizáciu, ktorá sa inak predpokladá až v januári 2010 a 2011.
6. Zaviesť odpočítateľnú položku pri odvodoch, čím sa zníži cena práce, najmä pri nízkopříjmových zamestnancoch.

B. Viac verejných investícií

Výstavba **diaľnic** prostredníctvom PPP v takom rozsahu, ako ju pripravuje vláda je predražená a pomalá. Zníženie dopytu po stavebných prácach v súkromnom sektore, sa predpokladá v tomto roku. Nie je preto možné čakať s verejnými investíciami do roku 2010, kedy sa reálne môže rozbehnúť PPP, či ešte neskôr, kedy sa rozbehne napríklad výstavba elektrárne v Mochovciach. Ak majú verejné investície nahradiť znížené stavebné investície v súkromnom sektore, musia sa realizovať čo najskôr.

7. Navrhujeme preto okamžite zvýšiť financovanie výstavby diaľnic priamo zo štátneho rozpočtu a zvýšiť objem EÚ fondov určených na výstavbu diaľnic.

Slovensko už viac ako dva roky môže čerpať prostriedky **EÚ fondov** z programového obdobia 2007 až 2013. Doteraz však vláda nevyčerpala prakticky nič.

8. Okamžite zaviesť krízové riadenie s cieľom konečne rozbehnúť čerpanie EÚ fondov. Riadiť sa podľa hesla: „Menej byrokracie, viac výsledkov.“

Výdavky štátneho rozpočtu na **podporu bývania** dosahujú v roku 2008 len 6,1 mld. Sk. Napriek výraznému nárastu cien bývania sa výdavky štátneho rozpočtu na túto oblasť v porovnaní s rokom 2006, kedy dosiahli 6,6 mld. Sk, znížili o 500 mil. Sk.

9. Každý, kto sa rozhodne zatepliť svoj dom alebo byt, by mal mať nárok na dotáciu zo štátneho rozpočtu vo výške 25% investičných nákladov, Každý, kto sa rozhodne

realizovať zateplenie bytu ešte v roku 2009 by mal nárok na dotáciu vo výške 50% investičných nákladov.

10. ŠFRB opäť aj v roku 2008 a to isté sa bude pravdepodobne opakovať aj v roku 2009 nebude mať dostatok prostriedkov na zafinancovanie všetkých žiadostí o podporu. SDKÚ-DS navrhuje, aby žiadatelia mali po splnení požiadaviek automatický nárok na podporu zo strany ŠFRB.

C. Podpora zachovania a vytvárania nových pracovných príležitostí

Vláda opakovane využíva investičné stimuly predovšetkým v rozvinutejších regiónoch Slovenska. Aj v schválenom štátnom rozpočte na rok 2009 sa počíta len s jedným investičným stimulom na v menej rozvinutých regiónoch, všetky ostatné smerujú do rozvinutejších častí Slovenska.

11. Efektívne využívanie investičných stimulov na stredné a východné Slovensko
12. Daňové a odvodové prázdniny pre nových živnostníkov v prvých dvoch rokoch
13. Zrušiť poplatky za vyňatie pôdy z poľnohospodárskeho pôdneho fondu, ktoré bolo za tejto vlády znovu zavedené pri bonitnej pôde, čo znevýhodňuje pri získavaní investorov regióny najmä na juhu Slovenska, ktoré patria k ohrozeným.
14. Zaviesť možnosť zamestnávať ľudí aj za nižšiu ako minimálnu mzdu s tým, že rozdiel medzi príjmom a minimálnou mzdou doplatí štát, aby sa podporila zamestnanosť nízko kvalifikovaných pracovníkov.
15. Zmena absolventskej praxe (zamestnávanie nezamestnaných absolventov s príspevkom štátu vo výške životného minima počas pol roka) na patronovanú rekvalifikáciu (príspevok vo výške životného minima po dobu jedného roka s povinnosťou rekvalifikácie absolventa zo strany zamestnávateľa).
16. Špeciálne bonusy a zvýhodnenia pre zamestnávateľa podľa typu lokality (špeciálne zvýhodnenie ohrozených regiónov, ohrozených dlhodobo, ale aj v dôsledku poklesu zamestnanosti v súvislosti so svetovou finančnou krízou).
17. Zrovnoprávnenie zamestnancov pri čiastkových a dočasných úväzkoch oproti úväzkom úplným a na dobu neurčitú.
18. Zrušiť rozširovanie záväznosti kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa prostredníctvom zákona.
19. Podporiť zamestnávanie ľudí vracajúcich sa na Slovensko zo zahraničia.
20. Podporiť tých, čo stratia zamestnanie a začnú podnikať. Štát by im mal vyplatiť dvojnásobok sumy, ktorú by dostali, ak by podnikať nezačali.
21. Ak prepustený začne študovať, dať mu namiesto podpory štipendium na náklady štúdia SŠ/VŠ.
22. Znížiť náklady rozbehnutia s.r.o./živnosti (poplatky, vzorové stanovy a iné procesy) na 1 Sk.
23. Z začať platiť súkromným agentúram za umiestnenie nezamestnaných.
24. Podporovať firmy, ktoré pri hromadnom prepúšťaní organizujú aktivity na nájdenie zamestnania pre prepúšťaných zamestnancov.

D. Úspory neefektívnych výdavkov

Vyššie uvedené opatrenia si budú vyžadovať dočasné zvýšenie deficitu verejných financií. To by sa dalo výraz obmedziť v prípade zefektívnenia verejného obstarávania a celkového zefektívnenia nakladania s verejnými zdrojmi.

25. Zefektívniť verejné obstarávanie:

- Zaviesť povinné elektronické verejné obstarávanie.
- Zrušiť možnosť vylúčiť účastníka súťaže z dôvodu týkajúceho sa neprimerane nízkej ceny.

26. Zrušiť nadbytočné úrady (napr. FNM, zúžiť bankovú radu NBS, ...)